

Eugene O’Neills

Strange Interlude

– et nevrolitterært perspektiv

Michael 2018; 15: Supplement 22, 98–106.

*Eugene O’Neill var amerikansk dramatiker som i 1923 ferdigstilte manuset til dramaet *Strange Interlude*. Dramaet som ble oppført i 1928 tematiserer spenninger mellom individuell lykke, lyst og sosiale forpliktelser. En sykdom har rammet slekten til Sam Evans, en av hovedpersonene. Hvilken sykdom er det som skildres? Hvordan kan stykket forstås som et innlegg i en større debatt om enkeltmenneskets ansvar i relasjon til arvelige sykdommer? Artikkelen baserer seg på en nærlesning av teksten og gjennomgang av vitenskapelig litteratur om O’Neill og dramaets samtid. Huntingtons sykdom kan ha vært en modell som fungerte rent dramaturgisk for en mer bred ide om «hereditary insanity».*

Innledning

Eugene Gladstone O’Neill (1888–1953) var en amerikansk dramatiker (fig. 1). Han ble tildelt Nobelprisen i litteratur i 1936 for «hans av kraft, årlighet och sterk känsla samt självständig tragisk uppfattning präglade dramatik» (1) (fig. 2). O’Neills diktning var preget av realismen, med vekt på skildringer av livet til vanlige mennesker. Han vokste opp tett på teateret, og hans far, skuespilleren James O’Neill (1847–1920), var særlig kjent for rollen som Edmond Dantes i dramatiseringen av Alexandre Dumas’ «Greven av Monte Cristo». O’Neill vokste opp på Manhattan, og tilbragte somrene i havnebyen New London nord i Connecticut. Han startet som student ved Princeton University, men ble utvist etter ett år. I en periode var han sjømann og forsøkte siden å etablere en karriere som skuespiller. Han ble rammet av tuberkulose og etter at han var under behandling i 1912–13 kom det et vendepunkt i hans karriere (2). Han etablerte seg som forfatter og dramatiker. Hans drama, «Beyond the Horizon» (1920), oppnådde stor anerkjennelse på Broadway. Han er i ettertiden særlig kjent for dramaet «Long Day’s Journey Into Night», som ble skrevet 1941–42 og

*Figur 1.
Eugene
Gladstone
O'Neill
(1888–1953).
Foto: Beinecke
Rare Book and
Manuscript
Library, Yale
University.*

publisert i 1956. Dramaet skildrer en dag i august 1912 i Monte Cristo cottage, familiens landsted i New London.

Tremor, rus og stemningslidelser

Det er godt dokumentert at flere slektninger av Eugene O'Neill hadde essensiell tremor. Hans mor, bror og sønn var plaget av dette. De siste 12 år av sitt liv, fra 1941, hadde han selv økende tremor og fikk problemer med å skrive. Han fikk diagnosen Parkinsons sykdom i 1942, og fra 1943 ble han i økende grad plaget med ataksi i armer og bein, samt at han fikk svelgevansker. Det har vært flere teorier om hva han led av. Noen forskere har konkluderte med at han var rammet av en idiopatisk atrofi av lillehjernebarken (3), mens andre har tilskrevet symptomene hans vedvarende høye alkoholinntak (3). Det er ikke beskrevet noen arvelig ataksi i O'Neills slekt, men det er kjent at flere slektninger led at depresjoner, misbrukte rusmidler og at det var opphopning av selvmord i slekten.

Strange Interlude

Denne artikkelen skal omhandle dramaet «Strange Interlude» (5), ettersom det er spesielt interessant ut fra et nevolitterært perspektiv. Hvilken sykdom er det som skildres og hvordan kan stykket forstås som et innlegg i en større debatt om enkeltmenneskets ansvar i relasjon til arvelige sykdommer? Fremstillingen baserer seg på en nærlesning av stykket og gjennomgang av vitenskapelig litteratur om O'Neill og dramaets samtid.

Strange Interlude inneholder 9 akter. Det var ferdigskrevet i 1923 og ble oppført på Broadway første gang 30. januar 1928 på John Golden Theatre. Handlingen utspiller seg over 25 år fra 1918 i en liten universitetsby i New England. Skuespillets tittel henspiller på Nina Leeds refleksjon over livet i 8. akt: «[T]he present is an interlude ... strange interlude in which we call on past and future to bear witness we are living!» (5).

Nina Leeds, som er datter av professor Henry Leeds, er nedtrykt etter tapet av forloveden og flyveren Gordon, som ble drept like før våpenhvilen i første verdenskrig. Nina avviser forfatteren Charles Marsden og lever et utsvevende liv. Legen Edmund Darrell ser det som sin oppgave å iverksette behandling for Ninas problem. Løsningen blir å forordne en ektefelle for henne, og den glade og enkle Sam Evans blir remediet. Dr. Darell gjør seg følgende vurderinger:

«He's a fine healthy boy, clean and unspoiled. You can take my word for that. And I'm convinced he's got the right stuff in him to succeed, once he grows up and buckles down to work. He's only a big kid now, but all he needs is a little self-confidence and a sense of responsibility [...] I'm prescribing for Sam, too, when I boost this wedding.» (5).

Legen, som er opptatt av kvaliteten på sin «forskrivning», gir følgende vurdering av Sam Evans familie: «[S]imple, healthy, people, I'm sure of that although I've never met them» (5). Nina og Sam blir gift. Etter bryllupet drar de på besøk til Sams mor, Mrs. Amos Evans, som ikke hadde anledning til å delta i bryllupet. Under besøket tar Amos Nina til side og forteller om «forbannelsen» og «hemmeligheten» som hviler over Evans-slekten. Hun advarer Nina mot å få barn med Sam, og karakteriserer det som en «forbrytelse» verre enn et «mord» dersom dette skulle skje. Nina forteller siden Dr. Darrell om episoden:

«You see, Doctor, Sam's great-grandfather was insane, and Sam's grandmother died in an asylum, and Sam's father had lost his mind for years before he died, and an aunt who is still alive is crazy. So of course I had to agree it would be wrong – and I had an operation» (5).

Nina gjennomførte en «operasjon», en provosert abort, som løsning på det umiddelbare problemet. En kvinne har plikt på seg til å få et friskt barn,

Figur 2. Nobelprisdiplomet Eugene O'Neill fikk tildelt i 1936. Kilde: Nobelprize.org

mener Dr. Darrell, som nok en gang øyner en mulighet til å gripe inn i historien og bidra til å sikre Ninas lykke. Han fremfører en argumentasjonsrekke som ender med at han, angivelig med en viss objektiv distanse, bruker seg selv i vitenskapens tjeneste for å hjelpe Nina og Sam:

«I am in the laboratory and they are guinea pigs ... in fact, in the interest of science, I can be for the purpose of this experiment, a healthy guinea pig myself and still remain an observer ... I observe my pulse is high, for example, and that's obviously because I am stricken with a recurrence of an old desire ... desire is a natural male reaction to the beauty of the female ... her husband is my friend ... I have always tried to help him.» (5).

Edmund Darrell inntar rollen som forsøksdyr og stiller seg selv til disposisjon. Episoden ender med at Nina blir gravid og barnet får navnet Gordon Evans. Sam er fullstendig uvitende om hvordan det hele forholder seg.

Sykdommen i Sam Evans slekt

En tolkning av stykket er at sykdommen i Sam Evans slekt representerer amerikansk optimisme og et kapitalistisk system som kan lede til «galskap» dersom det ikke blir gjenstand for kontroll. Det er også mulig å se den

arvelige sykdommen som et dramaturgisk virkemiddel som er nødvendig for iscenesettelsen av Ninas konflikter mellom egne lyster og sosiale forpliktelser. Kan stykket leses på andre måter?

La oss gå nevro litterært til verks ved å studere opplysningene om sykdommen i Evans slekt (figur 1). I følge Sam Evans mor er det snakk om at slekten preges av «craziness going back, I guess, for heaven knows how long» (5). Vi får vite at Amos ektefelle, Sam Evans far, ble rammet av psykiatriske symptomer i ung alder og døde da Sam var på College:

«[He] finally gave in to it when Sammy was only eight ... died during Sammy's second year to college ... lost his mind for years before he died.» (5).

Mrs. Amos Evans, Sams mor, beskrives ikke som syk, men bærer åpenbart preg av den livssituasjonen hun har vært i som pårørende: «She is only about forty-five but she looks at least sixty». Fars søster, tante Bessie, bor dessuten fortsatt hjemme hos henne og beskrives slik:

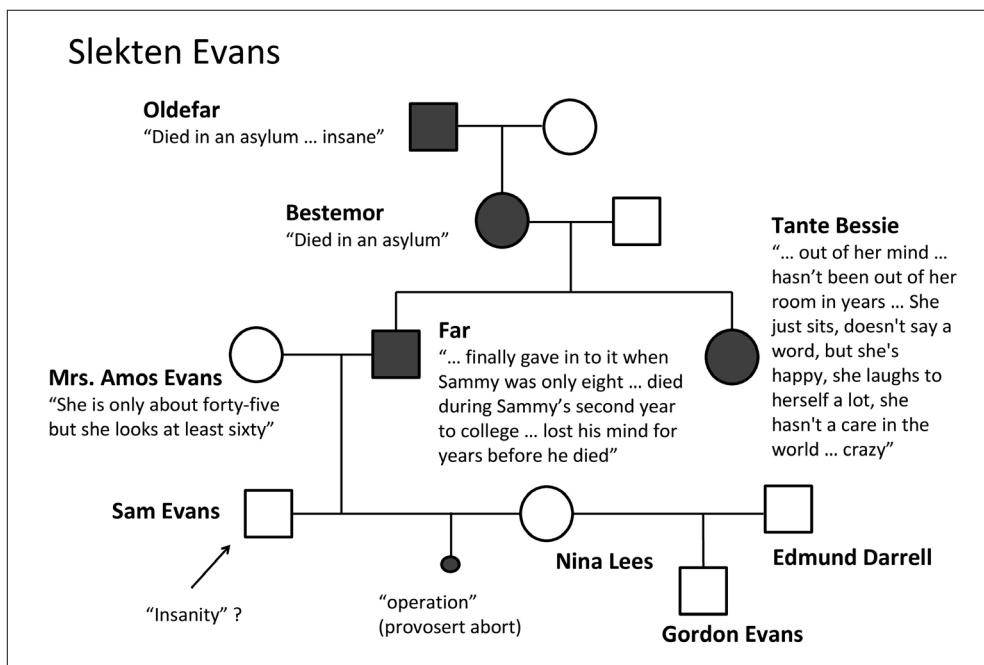
«[S]he's out of her mind. She lives on the top floor of this house, hasn't been out of her room in years, I've taken care of her. She just sits, doesn't say a word, but she's happy, she laughs to herself a lot, she hasn't a care in the world. But I remember when she was all right, she was always unhappy, she never got married.» (5).

Her beskrives en sykdom som rammer i voksen alder, som utvikler seg over tid og som resulterer i apati, redusert språk, og kanskje også redusert evne til å gå. Vi får vite at Sams farmor døde i et asyl, og om hennes far (Sams oldefar) heter det: «Died in an asylum ... insane» (5). Sam Evans skildres på sin side gjennom stykket som en lykkelig mann som aldri utviklet sykdommen som rammet slekten hans.

Huntingtons sykdom?

Med utgangspunkt i opplysningene som fremkommer i stykket kan vi fastslå at sykdommen i Evans-slekten rammer begge kjønn og opptrer i hver generasjon (fig. 3). Dette passer med en autosomal dominant arvegang. Det er snakk om en sykdom som rammer tidlig og midt i livet. Vi vet at Sams far «finally gave in to it» da Sam var 8 år og døde da Sam var student på andre året på College, hvilket indikerer et forløp på om lag 10 år og trolig også noe lengre om vi skal legge vekt på at han til slutt ga opp. Vi vet at det er snakk om psykiatriske symptomer, tap av språk, apati og at sykdommen skrider gradvis fremover. Det er ingen eksplisitte opplysninger om bevegelsesforstyrrelser eller andre motoriske symptom, men vi vet at Sams tante oppholder seg på rommet hele tiden: Er gangfunksjonen og balansen hennes svekket?

Figur 3. Slekstre over slekten Evans.

I 1872 publiserte legen George Huntington (1850–1916) en beskrivelse av en arvelig sykdom i det amerikanske legetidsskriftet *The Medical and Surgical Reporter*. Han peker på tre særtrekk ved sykdommen, i tillegg til de karakteristiske ufrivillige bevegelsene kalt *chorea*:

«There are three marked peculiarities in this disease: 1. Its hereditary nature. 2. A tendency to insanity and suicide. 3. Its manifesting itself as a grave disease only in adult life... a few families, and has been transmitted to them» (6).

Dette er ikke den første beskrivelsen av denne sykdommen (7), men sykdommen er i dag kalt Huntingtons sykdom og er oppkalt etter George Huntington. I «Strange Interlude» er det ingen beskrivelser av ufrivillige bevegelser (*chorea*) hos de som er rammet i Evans-slekten, men for øvrig kunne bildet passe med Huntingtons sykdom. Det finnes varianter av Huntingtons sykdom hvor bildet preges mer av stivhet og treghet, en såkalt rigid-bradykinetisk type, som kanskje særlig rammer yngre pasienter. George Huntington holdt flere foredrag om sykdommen i ulike medisinske fora og brevvekslet med medisinske autoriteter som William Osler (1849–1919). Det siste foredraget han holdt var trolig i New York Neurological Society, 7. desember 1909 (7). Det er ingen kjent kopling mellom Eugene O'Neill

og George Huntington. Man kan likevel spekulere på om O'Neill kan ha brukt Huntingtons sykdom som modell for den arvelige sykdommen som skildres i «Strange Interlude».

I stykkets samtid preget teorier om raser og eugenikk det offentlige rom, og ideen om plikten til å forhindre spredning av dårlig arvemateriale var en del av den offentlige diskusjonen. Dette kan neppe sies tydeligere enn det som kommer til uttrykk i en bok om eugenikk av Ellsworth Huntington (1876–1947), som ble publisert på 1930-tallet:

«A seemingly normal or desirable person who has abnormal or undesirable relatives may transmit to his children undesirable qualities ... We shall learn that it is very dangerous to marry a person who comes from a family having serious defects such as hereditary insanity» (8).

Den amerikanske psykologen og eugenikeren Henry H. Goddard (1866–1957) publiserte i 1912 boken «The Kallikak Family» (9). Boken fikk stor oppmerksomhet og ble i en del år oppfattet som vitenskapelig dokumentasjon på at mental retardasjon og sinnslidelser var arvelig. Mental retardasjon ble endog gradert i ulike alvorlighetsnivåer, fra den lettest rammede «feeble minded», til de mer mentalt tilbakestående som «imbecil» og «idiot». Løsningene som ble presentert i boken var kort og godt segregering og sterilisering:

«[S]egregation through colonization seems in the present state of our knowledge to be the ideal and perfectly satisfactory method. Sterilization may be accepted as a makeshift, as a help to solve this problem because the conditions have become so intolerable» (9).

De første tiår av 1900-tallet var det en utbredt ide at mental retardasjon, redusert kognitiv funksjon og sinnslidelser var arvelig, noe som også ble tematisert under den andre internasjonale eugeniske kongress som ble arrangert i American Museum of Natural History, New York, september 1921. Her var Leonard Darwin (1850–1943), sønn av Charles Darwin (1809–1883), en av innlederne. Spørsmålet om tvangssterilisering grep inn i det enkelte menneskets frihet og fikk stor oppmerksomhet i det offentlige rom. Staten Indiana hadde allerede i 1907 vedtatt en steriliseringslov. En rekke amerikanske stater vedtok siden steriliseringslover, og en høyesterettsdom slo i 1927 fast retten til tvangssterilisering:

«It is better for all the world if, instead of waiting to execute degenerate offspring for crime or to let them starve for their imbecility, society can prevent those who are manifestly unfit from continuing their kind. The principle that sustains compulsory vaccination is broad enough to cover cutting the Fallopian tubes. Jacobson v. Massachusetts, 197 U. S. 11. Three generations of imbeciles are enough.» (10).

Avslutning

«Strange Interlude» ble et populært stykke fordi det tematiserte spenningen mellom å søke egen lykken versus å leve opp til en sosial plikt, og i tillegg inneholdt det kontroversielle tema som utroskap og provosert abort. Samtidig er det opplagt at dramaet tematiserer eugeniske problemstillinger (11, 12). Rothenberg mener stykket forholder seg kritisk og nyansert til eugeniske ideer:

«[Strange Interlude] offers a more nuanced and critical presentation of eugenic ideas than many earlier plays, reflecting the gradual acknowledgment of the tension inherent in much of the movement's thinking ... The focus of the play is on the reproductive role of the woman, divided into nine acts to reflect the gestation period» (12).

Huntingtons sykdom kan ha vært en modell som for O'Neill fungerte rent dramaturgisk for en mer bred ide om «hereditary insanity». Det er også mulig å tolke stykkets handling som en advarsel mot å trekke for bastante beslutninger om arvelige sykdommer. Det faktum at forfatterens slekt var rammet av familiær essensiell tremor og hadde en opphopning av psykiatriske sykdommer kan ha bidratt til å vekke interessen for tematikken, og det er ikke usannsynlig at O'Neill har gjort seg kjent med rådende teorier og relevant litteratur. O'Neills fremstilling av arvelig sykdom i «Strange Interlude» kan leses som en advarsel mot å trekke forhastede konklusjoner om arv og arvelighet. Tre generasjoner med sykdom innebærer nødvendigvis ikke en risikoperson blir rammet; Sam Evans i «Strange Interlude» lever et lykkelig liv og dør til slutt av et alvorlig hjerneslag.

Litteratur

1. Nobelpriset i litteratur – Pristagarna. <http://www.svenskaakademien.se/nobelpriset/nobelpriset-i-litteratur-pristagarna> (3.2. 2018)
2. Dowling RM. *Eugene O'Neill: a life in four acts*. New Haven: Yale University Press, 2014.
3. Price BH, Richardson EP. The neurological illness of Eugene O'Neill – a clinicopathological report. *N Engl J Med*. 2000; 342:1126–33.
4. Åström K-E. Eugene O'Neills långa dags färd mot natt. *Läkartidningen*. 2002; 99: 4181–4.
5. O'Neill E. *Strange Interlude*. New York: Boni & Liveright, 1928.
6. Huntington G. On chorea. *Med Surg Rep*. 1872; 26: 317–321.
7. Lanska DJ. George Huntington (1850–1916) and hereditary chorea. *J Hist Neurosci*. 2000; 9: 76–89.
8. Huntington E. *Tomorrow's Children: The Goal of Eugenics*. NY: John Wiley & Sons, 1935

9. Goddard HH. *The Kallikak Family: A Study in the Heredity of Feeble-Mindedness*. New York: Macmillan, 1912
10. JUSTIA US Supreme Court. Buck v. Bell, 274 U.S. 200 (1927). <https://supreme.justia.com/cases/federal/us/274/200/case.html>
11. Wolff T. “Eugene O’Neill” and the secrets of *Strange Interlude*. *Theatre Journal*. 2003; 55: 215–34.
12. Rothenberg KH. From Eugenics to the “New” Genetics: “The Play’s The Thing”. *Fordham Law Review*. 2011; 79: 407–33.

Jan C. Frich
Institutt for helse og samfunn
Universitetet i Oslo
jan.frich@medisin.uio.no